

Risqlərin İdarə Edilməsi Siyasəti

Risqlərin idarə edilməsi üzrə siyasət Bankda risqlərin idarə edilməsi üzrə fəaliyyətdə, Bankın fəaliyyətinin bütün növlərində, biznes proseslərində və informasiya sistemlərində səlahiyyətlərin paylanması təşkilini və prinsiplərini müəyyən edir.

Bank fəaliyyətinin əsasında risqlərin idarə edilməsi durur və əsas mükafatı banklar onlara etibar edilmiş vəsaitlərə və tapşırılmış əməliyyatlara münasibətdə risqlərin idarə edilməsi üçün alırlar. Buna görə də, bank fəaliyyətinin təyinatına görə, bank daim özünün, müştərilər tərəfindən banka etibar edilmiş vəsaitlərin mümkün olan itkisinin əvəzinin Ödənilməsinin başlıca mənbəyi olan kapitalım daim riskə məruz qoyur,

Bankda risqlərin idarə edilməsi üzrə iş ancaq risqlərin idarə edilməsində ixtisaslaşmış bölmələrin məsuliyyəti deyildir, eyni zamanda bankın, işgüzar mühitin risqlərinin qiymətləndirilməsi və müvafiq qaydalara və limitlərə riayət edilməsinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyan bütün bölmələrinin məsuliyyətidir.

Risqlərin idarə edilməsi üzrə siyasətin məqsədi - bankın öz üzərinə ancaq əqlabətən və bəraət qazanılan riski götürməsinə, hər bir halda riskin qəbul edilməsinin lazımı qaydada rəsmiləşdirilməsini, qoyulmuş qaydalardan və limitlərdən kənara çıxmaların razılaşdırılmasının və qaydalardan və limitlərdən kənara çıxmalara verilən icazələrin sənədləşdirilməsinin təmin edilməsidir.

Əsas anlayışlar

Kredit riski - borcalanın bank qarşısında öhdəliyinin vaxtında və ya tam icra olunmaması

Bazar riski - bazarda faiz dərəcələrinin, valyuta məzənnələrinin, qiymətli kağızların və əmtəələrin dəyərində baş verən dəyişikliklərlə əlaqədar yaranır. Bazar riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:

Faiz dərəcəsi riski - faiz dərəcələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;

Valyuta riski – xarici valyuta məzənnələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;

Kapital riski - bankın aldığı qiymətli kağızların dəyərinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;

Ömtə riski - bazarda əmtəələrin qiymətinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;

Likvidlik riski - Bu risk planlaşdırılmış və gözlənilməyən öhdəliklərin vaxtında və effektiv yerinə yetirilə bilməməsi nəticəsində yaranır;

Əməliyyat riski - Bu risk bank əməkdaşları tərəfindən yol verilmiş nöqsan və səhvlər, informasiya sistemi və texnologiyalarda baş vermiş problem və çatışmazlıqlar, habelə bankdankənar hadisələrlə əlaqədar yaranır. Əməliyyat riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:

İnsan resursu riski - bankın əməkdaşları tərəfindən bilərəkdən və ya bilmədən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi zamanı mövcud hüquqi aktların pozulması, səhv və nöqsanlara yol verilməsi nəticəsində yaranan risk;

İT riski - bankın informasiya sistemi və ya texnologiyalarında baş verən problemlərlə əlaqədar yaranan risk;

Hüquqi risk - hüquqi aktların tələblərinin pozulması, tam, vaxtında və ya düzgün tətbiq edilməməsi, bankın daxili qaydalarının qəbul edilməməsi, habelə daxili qaydalarda ziddiyyət və boşluqlar nəticəsində yaranan risk;

Kənar risk - üçüncü tərəf və ya təbiətin vurduğu ziyan nəticəsində yaranan risk;

Strateji risk - Bu risk strateji hədəflərin düzgün seçilməməsi nəticəsində yaranır;

Nüfuz riski - Bu risk banka qarşı etimadın azalması və mənfəi ictimai rəy nəticəsində yaranır.

Təşkilati struktur

Risqlərin idarə edilməsinin səmərəliliyi, bankın bütün struktur bölmələrinin fəaliyyətinin hesabatlılığını və şəffaflığını, struktur bölmə edilməsinin səmərəliliyi, bankın bütün struktur bölmələrinin fəaliyyətinin hesabatlılı, müstqışr bölmə edilməsinin uletmə prosesini, prudensial tələblərin və səhmdarların, sərmayədarların və bankda qanuni maraqları olan digər şəxslərin maraqlarının gözlənilməsini təmin etmək məqsədi güdən korporativ idarəetmə prinsiplərinə ciddi riayət olunması ilə təmin edilir.

Risqlərin idarə edilməsi prosesində bankın Müşahidə Şurası, Risqlərin idarə edilməsi komitəsi (bundan sonra - RİK), İdarə Heyəti, Baş risk inzibatçısı, risqlərin idarə edilməsi bölməsi, biznes bölmələrin idarə edilməsi prosesində bankın Müşahidə Şurası, Riskləriilir:

Müşahidə Şurası (MŞ)

- Bankın risklərinin profilinə adekvat olan risklərin idarə edilməsi sisteminin yaradılmasını təmin edir;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyayı, siyasəti, daxili qaydaları və təşkilati strukturunu təsdiq edir;

- Risklərin idarə edilməsi üzrə İdarənin işinə nəzarət edir və risklərin idarə edilməsi üzrə bölmələrdən bilavasitə hesabatlar alır;
- İdarə Heyəti və Risklərin idarə edilməsi üzrə Komitə tərəfindən göndərilmiş bankın risklərinin idarə edilməsi məsələləri üzrə qərarlar qəbul edir;
- Risk limitlərini təsdiq edir;
- İldə bir dəfədən az olmayaraq, risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyini qiymətləndirir;
- Fövqəladə vəziyyətlər baş verdikdə, Fəaliyyət planını təsdiq edir.

Risklərin idarə edilməsi komitəsi (RİK):

- Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyayı, siyasəti, daxili qaydaları, habelə onlardakı dəyişiklikləri nəzərdən keçirir və baxılmaq üçün MŞ-na təqdim edir;
- Risklərin limitlərini nəzərdən keçirir və baxılmaq üçün MŞ-na təqdim edir;
- Risklərin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi üçün müvafiq metod və alətlərin seçilməsi və onların keçirilməsi tezliyini müəyyənləşdirir;
- Risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyi və bankın məruz qaldığı risklərin vəziyyəti haqqında hesabat hazırlayır və MŞ-na təqdim edir;
- Risklərin idarə edilməsi strategiyasının bankın üzərinə gətirdiyü risklərə müvafiqliyinin monitorinqini keçirir;
- MŞ üçün, Risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflər hazırlayır;
- Risklərin idarə edilməsi bölməsinin işini qiymətləndirir və qiymətləndirmənin nəticələri haqqında MŞ və İdarə Heyətini məlumatlandırır;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə funksiya yerinə yetirən bölmələrin və Bankın digər daxili komitələrinin təşkilati strukturu haqqında MŞ-na təkliflər hazırlayır;
- İdarə Heyəti ilə birlikdə Fövqəladə hallar üzrə planı nəzərdən keçirir və MŞ-na təqdim edir;
- Ən azı ayda bir dəfə iclaslar keçirir və onların nəticələri barədə MŞ-nı məlumatlandırır.

İdarə Heyəti:

- Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiya və siyasətlərin həyata keçirilməsini təmin edir;
- Risklərin idarə edilməsi prosesini təşkil edir;
- Bankın məruz qaldığı riskləri təhlil edir və aşkar edilmiş zəif yerlərin aradan qaldırılması üçün zəruri tədbirlər görür;
- Yeni bank məhsullarının tətbiq edilməsi haqqında qərarlar qəbul edir;
- MŞ-na və RİK-ə risklər və onların idarə edilməsi haqqında hesabatlar təqdim edir;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə bölmənin fəaliyyətinin bankın risklərinə adekvat olmasını təmin etmək üçün müvafiq şərait yaradır;
- RİK ilə birlikdə, Fövqəladə hallar üzrə planı nəzərdən keçirir və MŞ-na təqdim edir;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə bölmənin bankın digər strukturları ilə əməkdaşlığını təmin edir, habelə onların fəaliyyətinə müdaxilələrin qarşısını almaq üçün tədbirlər görür.

Baş Risk inzibatçısı:

- İdarə Heyətinin və Baş Maliyyə inzibatçısının rəylərini nəzərə almaqla, Risklərin idarə edilməsi strategiyasını və siyasətini hazırlayır və RİK-ə təqdim edir;
- İdarə Heyətinin və struktur bölmələrin risklərin idarə edilməsi sahəsində fəaliyyətini koordinasiya edir;

- Bankın fəaliyyətinə aid olan risklərin növlərini və ölçüsünü göstərən düzgün, şəffaf və dövrü hesabatlarının vaxtında hazırlanmasını təmin edir;
- RİK və MŞ üçün, risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması;
- Bankın üzərinə götürdüyü risklərin, risklərin idarə edilməsi strategiyasının və risklərin idarə edilməsinin özünün prudensial tələblərə müvafiq olmasını təmin edir;
- Risklərin idarə edilməsi funksiyasını yerinə yetirən bölmələrin əməkdaşlarının bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlər görür;
- MŞ-nın, risklərin idarə edilməsi strategiyasının nəzərdən keçirilməsinə və risklərin idarə edilməsi ilə bağlı digər məsələlərə həsr edilmiş iclaslarında iştirak edir.

Risklərin idarə edilməsi departamenti:

- Risklərin idarə edilməsi üzrə işin koordinasiyasını təmin edir;
- Bankın, risklərin idarə edilməsi üzrə daxili qaydalarını və onlara dəyişiklikləri hazırlayır;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyanın və siyasətin monitorinqini aparır və yayınmalar haqqında MŞ-na və RİK-ə məruzə edir;
- Birgə fəaliyyət növləri üzrə Bankla bağlı olan strukturların risk limitlərinin hesablanması və onlardakı dəyişikliklər haqqında RİK və MŞ üçün təkliflər hazırlayır;
- Risklərin xəritəsini hazırlayır və onların icrasının monitorinqini həyata keçirir;
- Risk limitlərinə riayət edilməsinin monitorinqini aparır və pozuntular haqqında dərhal Baş Risk inzibatçısına xəbər verir;
- Bankla bağlı strukturlarla birlikdə, risklərin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi, habelə onların tətbiq edilməsi modellərinin seçilməsi üzrə iş aparır;
- MŞ-na, RİK-ə və İdarə Heyətinə, risklərin qiymətləndirilməsi, onların təhlili və nəticələr üzrə hesabat təqdim edir;
- Bütün proseslər, yeni xidmətlər və bank fəaliyyətinin məhsulları üzrə risklərin aşkar edilməsi və idarə edilməsi üzrə rəy verir;
- Əlaqədar strukturlarla birlikdə, stress-test keçirir və aşkar edilmiş risklərin azaldılması məqsədilə Tədbirlər planı hazırlayır;
- Risklərin idarə edilməsi məqsədilə Bankın digər struktur bölmələrindən alınmış informasiyanı təhlil edir;
- RİK üçün, risklərin idarə edilməsi proseslərinə səmərəli və adekvat nəzarət prosedurları üzrə təkliflər hazırlayır;
- Bankın əlaqədar struktur bölmələri ilə birlikdə Fövqəladə hallar planını hazırlayır və RİK-ə və İdarə Heyətinə təqdim edir;
- Bankın əlaqədar struktur bölmələrinə, risklərin idarə edilməsi sahəsində metodik yardım göstərir.

Bankın biznes bölmələri:

- Gündəlik fəaliyyətdə, öz səlahiyyətləri daxilində riskləri idarə edirlər;
- Onlara aid olan risk limitlərinə riayət olunmasını təmin edirlər.

Daxili audit:

- Risklərin idarə edilməsi sisteminin adekvatlığını və səmərəliliyini yoxlayır;
- Yoxlamanın nəticələrinə görə MŞ-na və Auditor Komitəsinə hesabat, təkliflər və tövsiyələr

- təqdim edir;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə bölmələrlə informasiya mübadiləsini təmin edir.

Tətbiq sahəsi

Bu Siyasətin müddəaları, Bankın rəhbərliyi və risklərin idarə edilməsi üzrə bölmələr tərəfindən, aşağıdakılara münasibətdə nəzarəti və idarə edilməni müəyyən edirlər:

- Kredit riski;
- Bazar Riski;
 - Faiz dərəcəsi riski
 - Valyuta riski
 - Kapital riski
 - Əmtəə riski
- Strateji risk;
- Likvidlik riski;
- Əməliyyat riski;
 - insan resursu riski
 - İT riski
 - Hüquqi risk
 - kənar risk (3-cü şəxs)
- Strateji risk;
- Nüfuz riski.

Qüvvəyə minmə

Bu Siyasət Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir və bir il ərzində qüvvədə olur. Siyasətə ən azı ildə bir dəfə yenidən baxılır və tələb olunduqda müvafiq dəyişikliklər edilir.

Məqsədlər

Risqlərin idarə edilməsi üzrə siyasətin ən mühüm məqsədləri aşağıdakılardır:

- Risklər üzrə eyniləşdirilmənin, təhlilin, monitorinqin və hesabatlılığın yerinə yetirilmə tezliyinin və səmərəliliyinin yüksəldilməsi;
- Meyllərin və göstəricilərin müəyyən edilməsi, istisnaların isə lazımı qaydada bildirilməsi üçün, təhlilin risklərin elementar tərkib hissələrinə qədər yerinə yetirilməsi;
- Risklərin hər bir növü üçün, risklərə qarşı dözümlülüyün və risk iştahasının müəyyən edilməsi və sənədləşdirilməsi, habelə biznes prosesin, müəyyən edilmiş limitlərə riayət edilməsinə müvafiq tərzdə, həyata keçirilməsi.

Əgər işgüzar və əməliyyat şərtləri limitlərin pozulmasını meydana gətirərsə, onda bütün bu cür hallar izlənməli, onlar barədə xəbər verilməli və bəyənilməlidir. Bəyənilmiş işgüzar və strateji planlara münasibətdə, kapitala qarşı tələblərin müəyyən edilməsi zamanı, gözlənilən risklərin, bankın rəhbərliyinin gözlədiyi hədudlardan kənara çıxmasına gətirib çıxarmamasını təmin etmək vacibdir.

Bütün əhəmiyyətli risklər və onlarla bağlı olan mümkün olan zərərlər eyniləşdirilməli, ölçülməli və onlar haqqında rəhbərliyə məlumat verilməlidir. Onların səviyyəsi, bu risklərin idarə edilməsi üçün müəyyən edilmiş limitlərə uyğunlaşdırılmalıdır.

Hesabatlılıq və sənədləşmə

Risqlər üzrə hesabatlar, risklərin mahiyyətindən və növündən, risk amillərinin volatilliyindən asılı olaraq, gündəlik, həftəlik, aylıq və ya rüblük əsasda hazırlanmalıdırlar. Risklərin hər bir kateqoriyası üzrə hesabat özünə, ən azı, aşağıdakıları daxil etməlidir:

- Bütün aktivlər, əqdlər və əməliyyatlar üzrə bütün riskləri və mövqeləri;
- Verilən risk kateqoriyası üçün, bütün bölmələr tərəfindən istifadə edilən metodologiyanın və göstəricilərin birmənalılığının təmin edilməsi;
- Monitoring, anlaşıma və qərarların qəbul edilməsi proseslərinin yüngülləşdirilməsi.

Risqlərin idarə edilməsi üzrə sənədlər, risklərin idarə edilməsi üzrə bütün fəaliyyətdə məqsədləri, strukturu, öhdəlikləri və məsuliyyəti sənədləşdirir və vurğulayırlar. Proseslərin, hesabalamaların, modellərin və hesabatların formatları kimi səciyyəvi sənədlər, risklərə və onların idarə edilməsinə aid olan konsepsiyalar və proseslər üzrə sənədlərlə birlikdə sənədləşdirilirlər.